

Täysistunto

Torstai 7.2.2019 klo 16.01—20.03

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain ja lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 97/2018 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 12/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 12/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

19.02 **Tarja Filatov sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä laissa on kyse työelämän tietosuojasta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tehdään lakiin muutokset, jotka johtuvat tietosuoja-asetuksesta, henkilötietolain kumoamisesta ja rikoslain muuttumisesta. Tämän lisäksi esitetään, että voimassa olevaa lakia tarkistetaan lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseen liittyvissä kysymyksissä. Ja jatkossa työsuhteissa tapahtuvassa henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava tietosuoja-asetuksen kanssa rinnakkain uutta tietosuojalakia ja erityislakina työelämän tietosuojalakia.

Valiokunta pitää tätä koko esitystä erittäin tarpeellisena, mutta itse asiassa siinä valiokuntakuulemisessa nousi vähän yksi asia, joka on ollut hankala tämän lain näkökulmasta. Silloin kun työnantaja kerää tietoja työntekijästä, niin pääsääntö on se, että sitä pitää ensi sijassa kysyä työntekijältä itseltänsä. Ja jos työnantaja kerää henkilötietoja muualta kuin työntekijältä itseltään, niin silloin työntekijältä on hankittava suostumus. Mutta tuota suostumusta ei tarvita silloin, jos viranomainen luovuttaa tietoja työnantajalle tämän laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi, tai silloin, kun työnantaja hankkii henkilön luottotietoja tai rikosrekisteritietoja työntekijän luotettavuuden selvittämiseksi. Meidän valiokuntakuulemisen yhteydessä kävi ilmi, että tietosuojavaaltuutetun tulkintakäytäntö on itse asiassa ollut sellainen, jonka suhteen tähän lakiin tarvittaisiin hieman täsmennystä. Tietosuojavaaltuutettu toivoi, että lakia täsmennettäisiin, mutta se ei ollut tässä hallituksen esityksessä. Ja on käynyt niin, että tietosuojavaaltuutettu ratkaisukäytännöissään on perustellut luotettavuuden selvittämistä ilman työntekijän suostumusta. Hän on katsonut tässä aiemman hallituksen esityksen perustelutekstejä ja käyttänyt sitä pohjana. Mutta kuitenkin tuon aiemman esityksen suhteen kävi niin, että itse asiassa eduskunta muutti kyseistä pykälää. Tästä huolimatta meidän tulkintakäytäntömme on ollut se, että käytetään hallituksen esityksen perusteluita, siis vaikka eduskunta muutti kyseistä pykälää, ja silloin johdonmukaista olisi, että käytettäisiin sitä eduskunnan mietintöä eikä sellaista yksityiskohtaista perustelua, joka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 155/2018 vp

eduskuntakäsittelyssä on muuttunut. Tätä selviteltiin, ja tämän vuoksi itse asiassa valiokunta pitää äärimmäisen tärkeänä sitä, että meidän pitäisi miettiä ja perata tämä koko lainsäädäntö, jotta se on kohdallansa.

Teimme ensimmäiseen lakiin täsmennyksen neljänteen pykälään ja sen lisäksi ponnin, joka kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä selvittää yksityisyydensuojasta työelämässä annetun lain luotettavuuden selvittämistä koskevan sääntelyn 4 §:n 1 momentin mahdolliset muutostarpeet kolmikantaisessa lainvalmistelussa pyrkien tasapainoiseen ratkaisuun työtekijöiden yksityisyydensuojan ja työnantajien tietojenkäsittelytarpeiden välillä. Valmistelussa tulee ottaa huomioon tietosuojavaltuutetun tulkintakäytäntö, lainsäädännön kehitys sekä tarvittaessa unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien suoje-lua koskeva direktiiviehdotus.”

Valiokunta mietti itsekkin sitä, että [Puhemies koputtaa] olisimme voineet tehdä näitä muutoksia, ja [Puhemies koputtaa] siitä käytiin neuvottelua ministeriön kanssa, mutta koska tässä on kyse niin valtaisasta uudistuksesta ja me tiedämme kaikki ne aikapaineet ja muut, mitä tällä hetkellä on, niin katsoimme [Puhemies koputtaa] viisaaksi, että tämä pitäisi tehdä normaalin valmistelun kautta, eikä niin, että eduskunnassa [Puhemies koputtaa] lähdetään tekemään näitä muutoksia.

19.06 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Filatov varsin hyvin jo esitteli tämän lakiesityksen. Pieniä ongelmia tässä on, mutta varmasti tämä nykylain täsmennys tältä osin kuin hallituksen esityksessä on tehty ja sitten se, että valiokunta mietinnössään esittää näiden tietojen keräämisestä, on yleisesti ottaen varsin aiheellista.

Mutta kiinnittäisin huomiota hieman aihetta sivuten lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annettuun lakiin ylipäättään. Nykylaissahan tilanne on se, että alle kolme kuukautta vuodessa lasten ja alaikäisten kanssa työskentelevien henkilöiden rikostaustaa ei voida edes haluttaessa tarkistaa. Lain sanamuodon tulkinta on nykyisin tällainen, ja se on kyllä herättänyt aika paljon keskustelua myös vanhempien keskuudessa.

Olenkin tehnyt viime syksynä tätä asiaa koskevan lakialoitteen, jolla velvoite rikostaustaotteen esittämiseen saataisiin koskemaan myös lyhyempiä työsuhteita, ja tästä aiheesta on käyty keskustelua myös eduskunnan kyselytunnilla viime syksynä. Mikäli nyt oikein muistan — ja melko varma olen, että oikein muistan — niin oikeusministeri Häkkänen kylä silloin lokakuussa lupasi puuttua ja selvittää tätä asiaa hyvin pikaisesti ja tuoda sitten tarvittaessa hallituksen esityksen tästä aiheesta eduskunnan käsittelyyn vielä tämän vaalikauden aikana. Mutta valitettavasti nyt näyttää siltä, kun meillä on enää hieman yli viisi viikkoa istuntokautta jäljellä, että tämä asia ei näytä lainkaan etenevän. Oikeusministeri nyt ei tässä tietenkään paikalla ole, mutta kun nämä terveiset ehkä jotain kautta kuitenkin eteenpäin menevät, toivoisin, että oikeusministeri Häkkänen voisi hyvinkin nopealla aikataululla vielä tämän pienen lakimuutoksen tuoda eduskuntaan. Se varmasti kyllä olisi monelta osin hyvä lisäys tähän lainsäädännön nykytilaan ja myös rauhoittaisi monia vanhempia, joiden lapset esimerkiksi ovat päivähoidossa, ja tietysti selkeyttäisi myös työnantajien ja työnteekijöiden asemaa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 97/2018 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.